

LLIBRES

PUNT DE LLIBRE

El pinyol de l'estranyesa

Anna Ballbona explora els terrenys industrials dels afores de Barcelona a 'No soc aquí', premi Llibres Anagrama

Irene Pujadas

Escriu a llocs. Nucli dur de la revista Branca

•
28/05/2020

“Em demano si el pinyol de l'estranyesa s'hereta, si es prolonga en la descendència com una marca d'ADN més”, es pregunta la Mila –nom que evoca la protagonista de *Solitud*, també fora de lloc. Ara que serà mare, fa un revelat vital per posar llum al desconcert que l'ha acompanyat sempre. Guanyadora del 5è Premi Llibres Anagrama, a *No soc aquí* **Anna Ballbona** torna als terrenys industrials dels afores de Barcelona amb unes memòries fictícies sobre el tronc familiar: com ens influeix, com ens n'intentem allunyar, com hi hem de conviure.

Anna Ballbona | © Albert Benzekry.

Com passava amb el lèxic familiar dels Ginzburg, la família de la Mila parla el seu propi llenguatge. Entaforada en un barri que limita amb un cementiri, un polígon i una autopista, aquesta estirp de pagesos ha hagut d'adaptar-se, amb reticència, a les fàbriques i les cadenes de muntatge. Son pare, carlí d'esperit, es lamenta dels temps passats i millors, afalaga l'hereu en detriment de la filla i amb prou feines situa Tarragona o Sevilla. La Mila fa recompte de la vida en aquests marges i batalla per fer-hi les paus –coneix altres famílies, també, i s'adona que ser filla de psicoanalistes llegits pot ser igual d'esgotador.

“De nit i de lluny, la llum humanitza els polígons, els confereix un ordre”, escriu la Mila. “Quan passes per sota d'un dels seus fanals de llum pansida, trencadissa, et fa l'efecte que li fa mandra funcionar, que en qualsevol moment pot apagar-se i deixar-te a les palpentes.” Ballbona insufla dignitat i llegenda al polígon: en aquest “oasi de lletjor funcional”, la Mila hi fuma el primer cigarro i hi fa el primer polvo. Contra el bucolisme neorural, desmitifica la pagesia. Contra el pànic nocturn, relativitza el polígon. És una de les predileccions de l'autora, que al poema “Endesa” de *La mare que et renyava era un robot* (2008) construïa una imatge bessona: “Abans, de camí cap a casa, / passava sota un fanal de llum pansida, / -despulla de polígon industrial- / que ara s'encenia, ara es fonia, / just quan el meu pas desendreçat / s'hi compassava”.

No soc aquí trepitja terrenys explorats recentment per la literatura catalana

És als polígons i dins el nucli familiar on la novel·la cavalca millor: quan la Mila recorda l'humor de brotxa grossa i els personatges de la seva infantesa –com l'Home d'Allà Dalt, un senyor de Berga que els llegeix la cal·ligrafia, els aconsella i els fa empassar papers de fumar. La prosa és rica i cerebral, distanciada. Aquesta fredor congenia amb la Mila, que és analítica i autoconscient i molt catalana en el sentit de mai celebrar res del tot. Però, a estones, la pulcritud del llenguatge no casa amb el contingut i va en detriment de la fluïdesa de la narració. La novel·la acompanya la Mila des de la infantesa fins a l'embaràs, i a mesura que ens acostem a Barcelona (universitat, Erasmus, editorials) la narració es fa més previsible, potser perquè als personatges els veiem venir més.

No soc aquí trepitja terrenys explorats recentment per la literatura catalana (les rondalles d'Irene Solà, la consciència de classe d'Anna Pacheco) i explora la literatura dels marges des d'un filtre de gènere. Ballbona encara les reticències familiars de manera genuïna i retrata una pagesia industrial supersticiosa, honesta, llisa i rasa. Després la vida se li soluciona amb una “facilitat inusitada”, i les divagacions dedicades a la maternitat (que la mateixa Mila qualifica de “peatges de fleuma”) poden apel·lar més o menys. Això sí, el relligat del principi i del final dona cos a la idea troncal, la de l'herència familiar. L'arrodoneix i ens recorda una cosa fonamental: que les nostres mares han tingut una vida que no té res a veure amb nosaltres.